

належать також цмин пісковий, череда поникла, види конюшини, види люцерни та інші [2].

Нами виявлено декілька видів ефіроолійних представників таких як: деревій майжезвичайний, пижмо звичайне, полин гіркий, полин австрійський. Наприклад, у квітках пижма звичайного міститься ефірна олія (0,8%), алкалоїди, гіркі і дубильні речовини, органічні кислоти, смола. Вся рослина полину гіркого містить до 2% ефірних олій, що мають темно-зелене забарвлення, а до їх складу входить отруйний кетон-туйон, спирти, азулен, ефіри оцтової та ізовалеріанованої кислот. Ефірні олії використовують не тільки в харчовій промисловості, а й у медицині [2].

Слід також відмітити декілька видів декоративних рослин, до яких відносяться такі: цмин пісковий, золотушник звичайний та інші.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження було встановлено, що видова насиченість айстрових представників на вивчених луках значна. Це можна пояснити різними умовами зростання та площею. На вивчених луках Глобинського, Новосанжарського та Полтавського районів наявні різні типи лук, що і зумовлює широкий спектр щодо використання видового фонду флори у практичній діяльності і житті людини.

Література

1. Григора І. М., Солоха В. А. Рослинність України. — К. : Фітосоціологічний центр, 2005. — 451 с.
2. Зінченко С. І. Кормовиробництво. — К. : Вища школа, 1994. — 425 с.
3. Кияк Г. С. Луговодство. — К.: Высшая школа, 1986. — 347 с.

БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТА МОРФОЛОГІЯ ЛУЧНИХ РОСЛИН ЗАПЛАВНИХ ЛУК

*Орлова Л.Д., Кириленко Я.М., Канівець Є.В.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

У зв'язку з тим, що природних лучних біогеоценозів, які б не знали впливу людини, залишається дуже мало, то першочерговим завданням, на наш погляд, є вивчення їх як еталонів для прискорення відновлення і конструювання найбільш сталих і перспективних екосистем (в даному випадку лучних). Оскільки луки характеризуються широким застосуванням у сільському господарстві, то до головних завдань лучного кормовиробництва належить виробництво сіна і пасовищної трави на основі правильного використання і поліпшення природних кормових угідь. Тому детальне і поглиблене вивчення лучних рослин (їх біології, морфології, екології та ін.) є необхідною умовою у реалізації даного питання, що, в свою чергу, і визначило напрямок наших досліджень.

Нами були обстежені лучні угіддя околиць с. Мусіївки Хорольського району Полтавської області. Ми розглянули ряд питань, що стосувалися з'ясування систематичного положення і морфології лучних рослин (вони являються ключовими ознаками при вивченні лучних рослин).

Оскільки досліджувані луки відносяться до заплавних, то вони характеризуються різноманітним видовим складом рослин. На досліджуваних ділянках були знайдені у переважаючій масі представники злаків (Poaceae), бобових (Fabaceae), осокових (Cyperaceae) та набагато менше — види групи різнотрав'я (Papaveraceae, Asteraceae, Geraniaceae, Scrophulariaceae та ін.), що в своїй сукупності складають раціон для сільськогосподарських тварин. Відсоткове співвідношення цих груп рослин подане у вигляді рисунку, де 40% складають види родини Fabaceae, 35% — Poaceae, 5% — Cyperaceae, і 20% — різнотрав'я.

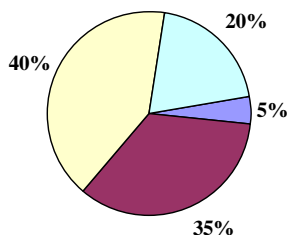

Рис. Співвідношення груп рослин у вивченому лучному травостой

Нами було виявлено 102 види рослин, що відносяться до представників відділу Покритонасінних. У клас Дводольні ввійшло 82 види, а Однодольних — 20 видів. Визначені види належать до 37 родин, які об'єднуються у 68 родів. Fabaceae і Poaceae мають кількісне співвідношення видів 11:9 і, відповідно, родів 9:7. У решті родин кількість видів рослин коливається у межах 6:4:3:2:1 (Asteraceae, Polygonaceae, Caryophyllaceae, Apiaceae, Boraginaceae, Solanaceae, Labiatae, Cyperaceae та ін.).

Не менш важливою характеристикою лучних рослин є біоморфологічні особливості. Вони, на наш погляд, можуть розглядатися лише при з'ясуванні таких ознак, як тривалість життя (багаторічні, дворічні, однорічні), життєва форма (трав'янисті, кущі, напівкущі, кустики), форма стебла (пряmostояче, витке, чіпке), листок (простий, складний), коренева система (стрижнева, мичкувата), квітка (поодинокі, зібрані в суцвіття), плід (зернівка, коробочка, горішок, ін.). Всі ці ознаки в своїй сукупності дають уявлення про біоморфологію рослин заплавних лук.

При проведенні аналізу біоморфологічних особливостей лучних рослин нами було виявлена тенденція до переважання багаторічних (82 види), трав'янистих (102 види), з пряmostоячим стеблом (73 види) і складними листками (56 види), підземними органами у вигляді кореневищ (98 види), плодом коробочка (81 вид) представників. У відсотковому співвідношенні це складає 85%:100%:73%:55%:96%:79%. Прикладом представників родин рослин, що мають просте листя можуть бути: Poaceae, Caryophyllaceae, Ranunculaceae. За характером пагоноутворення стрижнекоренових видів виявились 20%. Серед них *Tagetes officinale* Webb ex Wigg. та ін. У невеликій кількості зустрічаються щільнокущові — 8% (*Festuca pseudovina* Hack. ex Wiesb. та ін.), коренепаросткові — 8% (*Polygonum hydropiper* L., *Convolvulus arvensis* L.), китицекореневі — 4% (*Plantago media* L., *Rumex acetosa* L.), у мінімальній — сланеві 2% (*Ranunculus repens* L.).

На дослідженій місцевості також було зафіксовано два рідкісних види червонокнижних рослин: *Gladiolus tenuis* Bieb., *Orchis palustris*

Ясц. з відносно незначною щільністю популяції. Стан популяції першої рослини — незадовільний, іншої — задовільний. На наш погляд основними факторами, що зумовлюють цей стан, є зривання на букети, витоптування, а головним — викошування і в деяких місцях випасання (сінокіс — основне застосування даних лучних ділянок).

Таким чином, досліджені лучні угіддя характеризуються багатим видовим складом флори. Переважаюча більшість знайдених видів представлені багаторічними трав'янистими рослинами, з кореневищем, прямостоячим стеблом, складними листками, квітками, зібраними в суцвіття, плодом — коробочкою. Поряд з поширеними видами зростають рідкісні види, які потребують подальшого вивчення і знаходження шляхів дієвого збереження.

Література

1. Андреев Н.И. Лицом к лугу // Сельская жизнь. — 1986. — 6 февраля. — № 15. — С. 15 — 16.
2. Иванов В.И. Луговодство — М.: Моск. университет, 1960. — 483 с.
3. Ларін Т.В., Куксін М.В. Луківництво і пасовищне господарство. — К.: Держ. вид. с. г. літ., 1960. — 483 с.

ЧЕРВОНОКНИЖНІ ВИДИ РОСЛИН ОКОЛИЦІ М. ГАДЯЧ

Орлова Л.Д., Коваль О.В.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Ми живемо в епоху науково-технічного прогресу, коли масштаби й темпи розвитку виробництва беззупинно зростають. Сьогодні людина набагато сильніше озброєна знаряддями й засобами руйнування природного середовища, ніж засобами його захисту, а її технічний потенціал привірюється до геологічної сили Землі. Такі процеси як урбанізація та рекреаційне навантаження, неконтрольований туризм викликають зменшення чисельності та загрозу зникнення багатьох видів біоти, зокрема рослин, в першу чергу з декоративними та лікарськими властивостями. Тому, найголовніше завдання на сьогодні полягає в тому, щоб на основі вивчення біорізноманіття флори і фауни, дати науково обґрунтовані рекомендації щодо охорони природи та відтворення природних багатств [2,3].

Метою нашої роботи було вивчення червонокнижних рослин околиць міста Гадяч, які є невід'ємною частиною різних біогеоценозів. Окрім того, що вони надають їм гарного, естетичного, мальовничого вигляду, вони є обов'язковими їх компонентами. Зникнення досліджуваних рослин призводить до порушення цілісності системи. Нами виявлено чотири види, які занесені до Червоної книги України та простежена динаміка чисельності їх популяцій. Рослини, за якими велися спостереження, це пухирник звичайний (*Utricularia vulgaris* L.), пухирник малий (*Utricularia minor* L.), косарики тонкі (*Gladiolus tenuis* Bieb.) та зозулинець болотний (*Orchis palustris* Jacg.).

Косарики тонкі. Родина півникові — *Iridaceae*. Входить у групу рідкісних понтично-туринських видів з декоративними властивостями [1]. Багаторічна бульбоцибулинна рослина, заввишки 30 — 80 см. Росте на солонцюватих і заболочених луках, лісових галявинах, узліссях, по